

Przygotowanie czytelnika do odbioru trudniejszej lektury wymagało dłuższego czasu, a także podjęcia ryzyka finansowego, co w trudnych warunkach materialnych wydawnictwa w pewnych okresach było niemożliwe. Mimo to KDK podejmowała próby w wielu dziedzinach, jak to przedstawiono, wykazując ambicje wydawania dzieł poważniejszych. Wprawdzie na niektórych odcinkach nie osiągnęła sukcesów, potrafiła jednak stworzyć własne tradycje wydawnicze i szereg z nich przekazać Księgarni św. Jacka.

Księgarnia św. Jacka w pierwszym rzędzie stanęła wobec zadania odbudowy wydawnictwa, którego dokonała zaraz w pierwszych latach powojennych, przy czym i ona przeżywała swoje okresy trudności. W związku z tym Księgarnia i działające w jej ramach Wydawnictwo Kurii Diecezjalnej nie mogły przejąć i rozwinąć wszystkich wypracowanych przez KDK tradycji. Zdolały jednak ustalić swoją pozycję w szeregu dziedzin, takich jak wydawnictwa liturgiczne, muzyczne — związane ze śpiewem kościelnym, modlitewniki i własne podręczniki do katechizacji, publikacje o tematyce rodzinnej i duszpasterskiej. Do tradycji wydawniczych KDK dodały nową, podejmując publikację naukowego rocznika diecezjalnego „Śląskie Studia Historyczne-Teologiczne”. W ten sposób weszły w dalszy etap procesu rozwojowego, rozpoczętego 50 lat temu u progu włączenia Śląska w ramy Państwa Polskiego, zmierzającego do możliwie pełnego rozwoju kulturalnego diecezji, co nie jest do pomyślenia bez własnych wydawnictw naukowych.

Wydawnictwo znalazło także uznanie dla poziomu edytorskiego swych publikacji, m. in. dla ksiąg liturgicznych, którym stawia się wysokie wymagania. Pozostając w żywym związku ze środowiskiem śląskim, wydało pozycje, które spotkały się z chętnym odbiorem na rynku ogólnopolskim. Tym samym kontynuowało wkład KDK w dzieło integracji Śląska, który obecnie podobnie jak w okresie międzywojennym stale wchłania nowe fale migracji. Sprawie integracji służyło także w innym wymiarze, na swoim odcinku włączając ośrodek śląski i czyniąc go obecnym we wspólnym dorobku wydawnictw katolickich w Polsce.

KS. JÓZEF GAWOR

CZASOPISMA DIECEZJI KATOWICKIEJ

W okresie pięćdziesięciu lat istnienia diecezji katowickiej Kuria Diecezjalna wydała następujące czasopisma: 1. „Gość Niedzielny” — tygodnik, 2. „Sonntagsbote” — tygodnik, 3. „Wiadomości Diecezjalne” — miesięcznik, 4. „Głos Misji Wewnętrznej” — miesięcznik, 5. „Dzwonek Maryi” — miesięcznik, wychodzący od 1946 r. pod tytułem „Nasza Droga”, 6. „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne” — rocznik.

Z powyższego zestawienia należy wyłączyć „Wiadomości Diecezjalne” ze względu na urzędowy charakter tego miesięcznika i na elitarny krąg jego odbiorców, stanowiących wspólnotę diecezjalnego duchowieństwa. Wypada tu tylko odnotować, że pierwszy numer „Wiadomości Diecezjalnych” wyszedł w miesiąc po ogłoszeniu bulli papieskiej „Vixdum Poloniae” czyli dnia 1 grudnia 1925 r. Podtytuł brzmi: Organ urzędowy Śląskiej Kurii Biskupiej. Podtytuł zmieniano kilkakrotnie. W 1927 r. brzmiał: Organ urzędowy Diecezji Śląskiej; w 1945 r. — Organ Kurii Diecezjalnej w Katowicach; w 1953 r. — Organ Kurii Diecezjalnej w Stalinoogrodzie; w 1956 r. — Organ Kurii Diecezjalnej w Katowicach; w 1959 r. — od nr. 9—10 Organ urzędowy Kurii Diecezjalnej w Katowicach¹. Przerwa w wydawaniu miesięcznika nastąpiła w latach 1950—1952, nie mówiąc o przerwie spowodowanej drugą wojną światową.

Czasopisma wydawane przez Kurie Diecezjalną w Katowicach w okresie pięćdziesięciu lat mają zdecydowany profil periodyków religijnych z wyraźnym uwzględnieniem potrzeb wynikających z form duszpasterstwa, praktykowanego w diecezji katowickiej. Duszpasterstwo to znamionuje z jednej strony jednolitość form pracy duszpasterskiej dalekich od uniformizmu, z drugiej strony różnorodność i bogactwo życia kościelnego w obrębie rodzin parafialnych. Osiągnięcie jednolitości w pracy duszpasterskiej było możliwe m. in. dzięki modlitewnikom przyjętym powszechnie przez Lud Boży i używanym w kościołach w obrębie diecezji katowic-

¹ Roczniki „Wiadomości Diecezjalnych” przechowuje Kancelaria Kurii Diecezjalnej w Katowicach.

kiej. Do 1933 r. używano modlitewnika *Droga do nieba* przejętego z diecezji wrocławskiej. Autorem *Drogi do nieba* był ks. Ludwik Skowronek, proboszcz w Katowicach-Bogucicach.² W 1933 r. ks. biskup Stanisław Adamski wydał modlitewnik pt. *Skarbiec modlitw i pieśni*.³ Bogactwo życia parafialnego diecezji katowickiej tłumaczy się żywym ruchem w różnorodnych związkach kościelnych oraz rozbudzoną świadomością i wyobraźnią religijną Ludu Bożego. Dzięki temu również czytelnictwo periodyków religijnych było w dużym stopniu rozwinięte. Kuria Wrocławska zrozumiała potrzeby duszpasterskie na Śląsku, wydając tygodnik „Posłaniec Niedzielny”⁴ dla polskich katolików na obszarze archidiecezji wrocławskiej, podobnie jak wydawała dla katolików niemieckich „Sonntagsblatt”.⁵

Czasopisma wychodzące w diecezji katowickiej były ukierunkowane zgodnie z potrzebami duszpasterskimi. Każde z nich miało szczególną specyfikę. „Gość Niedzielny” był od samego założenia pismem przeznaczonym dla ludu i redagowany w sposób popularny i dostępny dla prostego czytelnika. „Dzwonek Maryi”, względnie „Nasza Droga”, był miesięcznikiem redagowanym dla młodzieży żeńskiej, zrzeszonej w Sodalitacji Marińskiej. „Głos Misji Wewnętrznej” poruszał problematykę życia wewnętrznego, miał więc charakter ascetyczny. „Sonntagsbote” (Zwiastun Niedzielny) wydawano dla katolików narodowości niemieckiej. „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne” stanowią pozycję naukową wśród czasopism diecezji katowickiej.

Niniejszy szkic zmierza do przedstawienia zarysu historycznego czasopism diecezji katowickiej w porządku chronologicznym na podstawie dostępnych materiałów źródłowych.

² Pierwsze wydanie *Drogi do nieba* wyszło w 1902 r. nakładem Reinharda Meyera w Raciborzu. W przedmowie do tego wydania czytamy: „Droga do nieba” ma służyć do nabożeństwa domowego i kościelnego...” Tekst przedmowy kończy się datą i podpisem autora: Bogucice, w dzień św. Ludwika, 25 sierpnia r. 1902, Ks. Radca duch. Ludwik Skowronek, proboszcz.

³ *Skarbiec modlitw i pieśni. Książka diecezjalna do nabożeństwa dla katolików każdego stanu i wieku*, wydana z polecenia J. E. ks. biskupa Stanisława Adamskiego przez grono księży diecezji katowickiej, wydanie pierwsze 1933, nakładem i drukiem Księgarni i Drukarni Katolickiej S. A. Katowice, ul. Marsz. Piłsudskiego 58.

⁴ „Posłaniec Niedzielny” dla diecezji wrocławskiej, zarazem organ Związku św. Rodziny. Rocznik 1: 1895; za redakcję odpowiedzialny ks. kanonik Marx we Wrocławiu, drukiem i nakładem „Schlesische Volkszeitung” (Grosse i Spółka) we Wrocławiu.

⁵ „Katholisches Sonntagsblatt” der Diözese Breslau, zugleich Organ des Vereins der Hl. Familie. Probenummer 23 XII 1894, Jahrgang 1: 1895 Nr 1: 6 Januar. Verantwortlich für die Redaktion: Kanonikus Herbig, Druck und Verlag: Gesellschaft für Herausgabe der „Schlesischen Volkszeitung” (Grosse und Comp.) in Breslau.

1. „GOŚĆ NIEDZIELNY”

Założenie „Gościa Niedzielnego” nie wiąże się ściśle z pięćdziesięcioleciem diecezji katowickiej, gdyż początek pierwszego tygodnika diecezjalnego sięga okresu, w którym ziemie Górnego Śląska, przyłączone do Polski drogą plebiscytu, stanowiły pod względem kościelnym administrację apostołską. Stąd na przeszło dwa lata przed założeniem diecezji katowickiej wyszedł w druku pierwszy numer pisma dokładnie w niedzielę dnia 9 września 1923 r. w objętości 8 stron formatu 24×33 cm pt. „Gość Niedzielny”, Tygodnik dla ludu katolickiego Administracji Apostolskiej Śląska Polskiego, Administracja K. Miarka Sp. Wyd. z ogr. por. w Mikołowie.⁶ Dlatego pięćdziesięciolecie diecezji katowickiej nie zbiega się ze złotym jubileuszem „G. N.”, obchodzonym w 1973 r.

Założyciel „G. N.”, ks. dr August Hlond, napisał słowo wstępne w pierwszym numerze nowego tygodnika nazywając je „Arcypasterską zachętą”. Jako administrator apostołski Polskiego Śląska pod koniec pierwszego roku swego urzędowania zadbał z miejsca o rodzimy tygodnik religijny, znając potrzeby ludu i tradycje wrocławskiego „Posłańca Niedzielnego”. W pierwszym zdaniu Arcypasterskiej zachęty uderza zwrot: „Po raz pierwszy stoi przed nami nasz śląski „Gość Niedzielny”. Brzmi w nim zarówno ulga jak i duma; ulga po wiekach niewoli, duma z odzyskania wolności narodowej oraz z możliwości swobodnej działalności duszpasterskiej”.⁷

Obowiązki redaktorów pełnili kolejno: 1. Ks. dr Teodor Kubina od 9 IX 1923 — 7 IX 1924, do chwili przyjęcia nominacji na biskupa częstochowskiego. 2. Ks. Józef Gawlina od 14 IX 1924 — 5 XII 1926 r. 3. Ks. Alojzy Siemienik od 12 XII 1926 — 3 IX 1939 r. 4. Paweł Kowalski — redaktor odpowiedzialny za numer 37 z dnia 10 IX 1939 r. i za numer 38 z dnia 17 IX 1939 r. 5. Ks. Wilhelm Salbert od 24 IX 1939 — 22 X 1939 r. 6. Komitet Redakcyjny od 11 II 1945 — 15 VII 1945 r. 7. Ks. Klemens Kosyrzyk od 22 VII 1945 — 3 IX 1950 r. 8. Komitet Redakcyjny, w skład którego weszli: ks. Józef Gawor jako przewodniczący, ks. Klemens Kosyrzyk i ks. Jerzy Stroba od 10 IX 1950 — 18 XII 1952 r. 9. W okresie nieobecności ks. biskupa Stanisława Adamskiego w diecezji obowiązki redaktorów sprawowali kolejno: ks. Tadeusz Jańczak, rektor kościoła św. Kazimierza w Katowicach, ks. Józef Stec, ks. Julian Humeński oraz ks. pułkownik Franciszek Wilczek. 10. Po powrocie ordynariusza diecezji do Katowic obowiązki redaktorów pełnił: Komitet redakcyjny w składzie: ks. Józef Gawor jako

⁶ Archiwum Redakcji „Gościa Niedzielnego” i biblioteka Kurii Diecezjalnej w Katowicach — zbiory czasopism.

⁷ „Gość Niedzielny” nr 1 z 9 IX 1923 s. 1.

przewodniczący, ks. Klemens Kosyrzyk, ks. Franciszek Blachnicki i mgr Irena Świda od 25 XI 1956 — 25 XII 1957 r. 11 Ks. Józef Gawor od 5 I 1958 — 24 II 1974 r. 12. Ks. Stanisław Tkocz od 3 III 1974. — Daty dotyczące kadencji poszczególnych redaktorów są udokumentowane stopką redakcyjną w numerach „G. N.” im odpowiadających, gdyż w archiwum, częściowo zdekompletowanym, brak dekretów nominacyjnych, wydanych przez ordynariusza diecezji.⁸

W wydawaniu tygodnika przez Kurie Diecezjalną nastąpiły dwie przerwy. Pierwszą spowodowała druga wojna światowa, druga powstała na skutek przekazania redakcji Spółce Wydawniczej „PAX” na podstawie zlecenia wikariusza kapitulnego ks. Jana Piskorza, wydanego 11 II 1954 r.⁹ i umowy zawartej w dniu 16 II 1954 r. ze Sp. Wydawniczą „PAX”.¹⁰ Znamienny dla historii „Gościa Niedzielnego” jest fakt, że wychodził on do numeru 40/39, więc do 1 października 1939, w języku polskim. Natomiast trzy ostatnie numery przed jego całkowitą likwidacją przez okupanta wydano w języku polskim i niemieckim w równoległych kolumnach, mianowicie numery 41, 42 i 43. Wyjątkowe to zjawisko w prasie polskiej, że „G. N.” można było wydawać mimo okupacji przez cały miesiąc wrzesień aż do 1 X 1939 r. W tytule „G. N.” uderza jego nazwa w brzmieniu niemieckim pod tytułem polskim: „Sonntags-gast” od numeru 37/39 — 43/39.¹¹ Jak doszło do wydawania dwujęzycznego tygodnika? Dr Haffner z Reichspropagandaamt w Berlinie zezwala pismem z dnia 19 IX 1939 r. na wydawanie „Gościa Niedzielnego” i „Dzwonka Maryi” w dwóch językach. Oryginał pisma nie zachował się co prawda w aktach Kurii Diecezjalnej, wspomina jednak o nim biskup Juliusz Bieniek w piśmie z dnia 28 X 1939 r. skierowanym do Ministerstwa Propagandy w Berlinie w sprawie dalszego wydawania „G. N.” i „Dzwonka Maryi” w języku polskim.¹² Zachował się natomiast odpis pisma z Reichspropagandaamt z dnia 27 IX 1939 r., wyrażającego zgodę na wydawanie tylko „G. N.” w dwóch językach w następującym brzmieniu w przekładzie polskim:

„Katowice, 27 września 1939 r., Gmach Rządowy, telefon 320-42, telefon domowy 143, Reichspropagandaamt: Śląsk, Komenda 3 ochrony granic na okupowanych terenach, dotyczy: Ul/Sche. Znak waszych akt: nie przeznaczone do publikacji, Ks. Salbert redaktor „G. N.”, Katowice, Kuria Biskupia. — W nawiązaniu do mojej dzisiejszej rozmowy z ks. Wosnitzą zawiadamiam Księdza ponownie, że Gość Niedzielnego od na-

⁸ Arch. Red. „G. N.” i bibl. Kurii Diec. w Katowicach.

⁹ Archiwum Kurii Diecezjalnej w Katowicach (ADK), Varia „Gość Niedzielnego” t. II, VA II — 4933/54.

¹⁰ ADK, Varia „G. N.” t. II, VA II — 4937/54.

¹¹ Por. przyp. 8.

¹² ADK, Varia „G. N.” t. I (1927—1953), odpis listu z 28 X 1939.

stępnego numeru począwszy musi być wydany w języku niemieckim i polskim tzn. każdy artykuł ukazujący się w tygodniku w języku polskim na sąsiedniej szpalcie musi ukazać się w języku niemieckim. Abonentom może Ksiądz wyjaśnić, że chce ze swej strony przyczynić się do tego, aby ludność niemieckiej, która przez 20 lat musiała się posługiwać językiem polskim, ułatwić przejście do posługiwania się językiem niemieckim. Z polecenia Ullrich”.¹³

Zakaz dalszego wydawania „Gościa Niedzielnego” Urząd Propagandy Rzeszy w Berlinie wydał w dniu 16 X 1939 r.¹⁴ Dwukrotna próba Kurii Diecezjalnej uzyskania wycofania zakazu okazała się bezskuteczna. Pierwsza była skierowana do administracji cywilnej na obszarze wojskowym Górnego Śląska, Oberregierungsrata Dr Graf von Matuschka, z datą 24 X 1939 r.¹⁵ druga do Propagandaministerium w Berlinie z datą 28 X 1939 r.¹⁶ Ostatni numer „Gościa Niedzielnego” wyszedł z druku jako numer 43 kończący siedemnasty rocznik wydawnictwa Kurii Diecezjalnej.

W międzywojennym okresie „G. N.” rozwijał się z roku na rok. Dzięki zapobiegliwości redaktora ks. Alojzego Siemienika rozwój ten widać w dwóch kierunkach: rozszerzenie tematyki stale nawiązującej do potrzeb duszpasterskich oraz zwiększenie objętości i wzbogacenie szaty graficznej. Z jego sprawozdań złożonych w Kurii Diecezjalnej w dniach 20 II 1931 r. z działalności redakcyjnej za rok 1930¹⁷ oraz z dnia 25 I 1936 r. za rok 1935¹⁸ wynika, że zorganizował cztery dodatki do „G. N.”, ukazujące się co dwa tygodnie, mianowicie: 1. Dom i Szkoła 2. Młodzież Katolicka 3. Mały Gość — dodatek dla dzieci 4. Front Katolicki. Redakcję „Frontu Katolickiego” jako organu czterech zasadniczych organizacji Akcji Katolickiej objął ks. Bolesław Kominek. W tymże sprawozdaniu za rok 1935 ks. A. Siemienik określa „G. N.” dosłownie: „Gość” jest równocześnie organem Akcji Katolickiej w diecezji...” Z dniem 12 VI 1927 r. czyli od numeru 24/27 „G. N.” zmienia szatę graficzną przez ilustrowany dodatek, wykonywany do numeru 11 z dnia 16 III 1930 rotograwiurą Drukarni Narodowej w Krakowie, natomiast od numeru 12 z dnia 20 III 1930 r. rotograwiurą w Drukarni Św. Wojciecha w Poznaniu, aż do likwidacji tygodnika. Redakcja zamierzała sprowadzić do Katowic odpowiednią maszynę rotacyjną, aby druk rotograwiurowy wykonywać na miej-

¹³ ADK, Varia „G. N.” t. I (1927—1953), VA II 1976 z 29 IX 1939.

¹⁴ ADK, Varia „G. N.” t. I. Pismo nie zachowało się. Wzmianka o nim w liście bpa Bieńka z 28 X 1939, skierowanym do Ministerstwa Propagandy w Berlinie, VA II — 1995/39.

¹⁵ ADK, Varia „G. N.” t. I, VA II — 1990/39 z 24 X 1939.

¹⁶ Zob. przyp. 14.

¹⁷ ADK, Varia „G. N.” t. I (1927—1953).

¹⁸ ADK, Varia „G. N.” t. I, VA II 1519.

scu. Biskup Arkadiusz Lisiecki nie zgodził się na to pismem z dnia 6 IX 1929 r.¹⁹

Nakład „G. N.” w okresie międzywojennym na podstawie sprawozdań redakcyjnych kształtował się różnie. Najwyższy nakład osiągnęło wydawnictwo w dniu 13 VI 1930 r., mianowicie 45 000 egzemplarzy, nakład najniższy zanotowano w dniu 21 XII 1934 r., mianowicie 29 250 egzemplarzy, jak to zaznaczono w sprawozdaniu redakcyjnym z dnia 25 I 1935 r. Różnice w wysokości nakładu uzasadnia fakt bezrobocia na Śląsku. Objętość „Gościa Niedzielnego” w okresie międzywojennym wynosiła przeciętnie 24 strony. „Mały Gość” rozchodził się poza diecezję w ilości 7 400 egzemplarzy w 1933 r., o czym redakcja wspomina w sprawozdaniu z dnia 25 I 1935 r.²⁰ Liczba ta zmniejszyła się do 2 800 egzemplarzy w 1935 r. według sprawozdania redakcyjnego z dnia 28 I 1936 r.²¹ „G. N.” drukowano w Księgarni i Drukarni Katolickiej w Katowicach przy ul. Marsz. Piłsudskiego 58, dziś Warszawskiej.

Po zakończeniu drugiej wojny światowej Kuria Diecezjalna wznowiła swój tygodnik. Pierwszy powojenny numer „G. N.” ukazał się dnia 11 II 1945 r. Przerwa w wydawaniu „G. N.” nastąpiła na skutek przejęcia Wydawnictwa przez Sp. Wydawniczą „PAX” z polecenia ówczesnego wikariusza kapitulnego, ks. Jana Piskorza, z dnia 11 II 1954. W pierwszym paragrafie umowy, zawartej między Kurią Diecezjalną i Sp. Wydawniczą „PAX” w dniu 16 II 1954 r. wyznaczono dzień 28 II 1954 r. jako termin przejęcia redakcji. Stąd numer 8/54 „G. N.” jest pierwszym numerem wydanym przez nową redakcję. Pierwszym redaktorem był Rudolf Buchała,²² przewodniczącym Komitetu Redakcyjnego ks. pułkownik Franciszek Wilczek.²³ Po upływie niespełna trzech lat Sp. Wydawnicza „PAX” zwróciła Kurii Diecezjalnej wszystkie agendy „G. N.” pismem z dnia 12 XI 1956 r.²⁴ Pierwszy numer „G. N.” jako wydawnictwa Kurii Diecezjalnej ukazał się dnia 25 XI 1956 r.

Objętość „G. N.” w latach 1949—1950 oraz w latach 1963 do 1971 wynosiła na przemian cztery i osiem stron druku. Format „G. N.” wynosił 23,5×31,5 cm; w latach 1957 do nr. 14 z 1960 r. uległ zmianie: 23×34 cm. Nakład „G. N.” ulegał wahaniom między 125 000 i 80 000 egzemplarzy.

Po drugiej wojnie światowej redakcja „G. N.” wydała w formie książkowej kalendarze na rok 1946, 1947, 1948 i 1949. W 1957 r. rozpoczęto wydawanie dodatku do „G. N.” pt. „Niepokalana Zwy-

¹⁹ ADK, Varia „G. N.” t. I, VA II 198.

²⁰ ADK, Varia „G. N.” t. I, VA II 1092.

²¹ Por. przyp. 18.

²² ADK, Varia „G. N.” t. II, VA 4997/54 z 1 IV 1954.

²³ Tamże.

²⁴ ADK, Varia „G. N.” t. II. Protokół z przekazania agend.

cięza”. Był to dwutygodniowy dodatek poświęcony walce z pijaństwem. Pierwszy numer ukazał się 13 X 1957 r. Okres wydawania tego dodatku trwał 15 miesięcy. Ostatni numer ukazał się 7 XII 1958 r. W sumie ukazało się 29 numerów dodatku.

Po upaństwowieniu Księgarni i Drukarni Katolickiej w dniu 14 V 1949 r. drukowano tam „G. N.” nadal przy ul. Warszawskiej 58 przez niespełna trzy lata. Potem nastąpiły kolejne przenosiny: do Zakładu Nr 2 Katowickich Zakładów Graficznych przy ul. Bato-rego 4 w 1952 r., do Drukarni Dzielowej w Katowicach przy ul. 3 Maja 12 pod koniec 1956 r. i do Częstochowskich Zakładów Graficznych w Częstochowie przy al. N.M.P. 52 w 1960 r., gdzie dotąd drukuje się „G. N.” W okresie dwumiesięcznego remontu maszyny rotacyjnej w Częstochowskich Zakładach Graficznych drukowano „G. N.” na maszynie rotacyjnej w Zakładach Graficznych w Białymstoku.

Przeglądając poszczególne roczniki „G. N.” uderza różnorodność podtytułów, jakich używano w ciągu pięćdziesięciu lat: 1. Tygodnik dla ludu katolickiego administracji apostolskiej Śląska Polskiego, 2. Tygodnik dla rodzin katolickich, 3. Ilustrowany tygodnik katolicko-społeczny, 4. Tygodnik diecezjalny, 5. Tygodnik katolicki; — czasem podtytuł opuszczano. Tę dowolność w doborze podtytułów można tłumaczyć różnymi względami: reklamą, rozszerzoną tematyką, aktualną potrzebą duszpasterską czy też dowolnością ze strony poszczególnych redaktorów. Od numeru 48 z dnia 1 XII 1963 r. podtytuły nie pojawiają się zupełnie.

Troska o „G. N.” ze strony katowickich ordynariuszy przejawiała się w bardzo wyraźnych formach. Kardynał Hlond dokonał zasadniczego wysiłku, zakładając fundamenty pod budowę przyszłego czytelnictwa diecezjalnego. Biskup Arkadiusz Lisiecki poparł szlachetną inicjatywę swego poprzednika w ten sposób, że polecił duchowieństwu gorliwe rozszerzanie „G. N.” z ambon z prośbą o przesłanie do Kurii Diecezjalnej sprawozdania z akcji propagandowej i liczby abonentów w poszczególnych parafiach. (por. „Wiadomości Diecezjalne” nr 1/27 poz. 6). W kurialnych aktach „G. N.” zachowało się 25 tych sprawozdań, z których wynika, że w 1927 r. w trzech parafiach nie było żadnych abonentów „G. N.”, mianowicie w Rudzicy, Wielkich Kończycach i w Gorzycach z tym, że w Gorzycach abonowano wyłącznie „Przewodnika Katolickiego”. W sprawozdaniu z parafii Raszczyce z dnia 24 III 1927 r. ks. Jan Kandziora donosi, że liczba abonentów wynosi 105 osób, dodając charakterystyczną uwagę ilustrującą postawę ówczesnych parafian: „Przeszkodą szerszego jeszcze rozpowszechnienia się „Gościa” jest to, iż wielu parafian niemieckiego usposobienia abonuje dalej

²⁵ ADK, Varia „G. N.” t. I.

„Posłaniec Niedzielny” Diecezji Wrocławskiej, aby i w ten sposób protestować przeciw wszystkiemu, co polskie²⁵.

Rolę, jaką „G. N.” spełniał w diecezji możnaby ująć tak: „G. N.” usiłował być siewcą Bożego Słowa i szerzycielem prawdy, życzliwym doradcą w życiu codziennym i w osobistym życiu religijnym, czynnikiem solidaryzującym diecezjan i parafian oraz rzeczowym informatorem o wydarzeniach w całym Bożym Kościele i w świecie. Zbiór 44 tomów — roczników „G. N.” zawiera bogaty materiał z różnych dziedzin nie tylko teologii, życia religijnego i kościelnego, ale ponadto z zakresu historii, kultury i instytucji społecznych.

Porównując siedemnaście roczników „G. N.”, wydanych w okresie międzywojennym, z 28 rocznikami powojennymi, łatwo zauważyć różnicę między jednym i drugim zbiorem wydanych tomów. W przedwojennych tomach uderza bardziej regionalny charakter poruszanej tematyki, zwłaszcza w podawaniu informacji o życiu parafialnym w diecezji. Natomiast w powojennych rocznikach akcenty regionalne są rzadsze, gdyż poruszano tematykę bardziej ogólną w skali Kościoła Powszechnego, do czego przyczynił się niewątpliwie II Sobór Watykański oraz problematyka społeczna.

2. „DER SONNTAGSBOTE”

Na podstawie Konwencji Genewskiej, obowiązującej na terenach plebiscytowych Górnego Śląska do 1936 r. i gwarantującej równouprawnienie ludności polskiej i niemieckiej, administrator apostolski, ks. August Hlond, założył dla katolików niemieckich tygodnik pt. „Der Sonntagsbote”. Podtytuł brzmi: Wochenschrift der apostolischen Administration Polnisch-Schlesiens. Zamierzeniem założyciela była całkowita niezależność od Archidiecezji Wrocławskiej, która obok „Posłańca Niedzielnego” dla ludności polskiej wydawała „Sonntagsblatt” dla katolików niemieckich. Założenie „Der Sonntagsbote” było ze względów duszpasterskich wskazane, świadczy ponadto o roztropności organizatora nowej diecezji katowickiej.

Pierwszy numer „Der Sonntagsbote” wyszedł w niedzielę dnia 5 VII 1925 r., niemal dwa lata po założeniu „Gościa Niedzielnego”. Słowo wstępne napisał sam Administrator Apostolski. Redaktorami „Der Sonntagsbote” byli kolejno: 1. Ks. Maksymilian Wojtas przez cały rok 1925 ;2. Ks. Franciszek Dobrowolski przez cały rok 1926; 3. Ks. Alojzy Dyllus od stycznia 1927 do stycznia 1932; 4. Ks. Ryszard Cichy od lutego 1932 do marca 1933; 5. Ks. Bolesław Kominek po zgonie ks. Cichego redagował numery 14, 15, 16, 17/33. 6. Ks. Franciszek Dobrowolski redagował dwa dalsze numery, mianowicie 18 i 19/33; 7. Ks. Franciszek Wosnitza od nr. 20/33 do likwidacji tygodnika w 1941 r.²⁶

²⁶ Tamże.

3. Strona tytułowa tyg. „Gość Niedzielny”
(nr 9 z 4 III 1934 r.)

4. Strona tytułowa tyg. „Goście Niedzielny”
(nr 25 z 23 VI 1935 r.)

5. Strona tytułowa mies. „Głos Misji Wewnętrznej”
nr 1 (maj) z 1932 r.

DZWONEK MARYI

Organ Diecezjalny Sodality Marijańskich Diecezji Katowickiej

ZESZYT NR 7 Grudzień 1945 ROCZNIK XIX

6. Strona tytułowa mies. Sodality Mariańskiej „Dzwonek Maryi” nr 7 — grudzień 1945 r.

Redakcja wprowadziła zasadniczo trzy dodatki: Dla dzieci pt. „Der Kindersonntag”, którego redaktorem był ks. Alojzy Dyllus, obok redaktora naczelnego. Dla młodzieży pt. „Christusjugend”. Trzeci dodatek wychodził pt. „Die Innere Mission”. Objętość tygodnika wynosiła 12 względnie 16 stron zależnie od dodatków. Najwyższy nakład „Der Sonntagsbote” wynosił w dniu 1 XII 1930 r. 8 689 egzemplarzy, najniższy — 6 561 egzemplarzy w 1935 r.²⁷ Drukowano go w Księgarni i Drukarni Katolickiej. W sumie do r. 1941 wyszło z druku 17 tomów „Der Sonntagsbote”.

Po zlikwidowaniu „Gościa Niedzielnego” przez władze okupacyjne „Sonntagsbote” mógł ukazywać się nadal aż do końca maja 1941 r. z tym, że od stycznia 1940 r. aż do likwidacji mógł się ukazywać tylko w objętości 8 stron mocą rozporządzenia Reichspressekammer (Izba Prasowa Trzeciej Rzeszy) w Berlinie²⁸. Zapowiedź likwidacji tygodnika nastąpiła pismem Reichspressekammer — Papierwirtschaftsstelle w Berlinie z dnia 25 IV 1941 r., skierowanym nie do redakcji, lecz do drukarni (Księgarni i Drukarni Katolickiej) w Katowicach²⁹. Prośba wikariusza generalnego, ks. F. Wosnitzy, z dnia 16 V 1941 r. skierowana do prezydenta Reichspressekammer w Berlinie o wycofanie zakazu dalszego wydawania „Der Sonntagsbote” nie odniosła żadnego skutku. Prezydent Reichspressekammer pismem z 23 V 1941 r. powiadamia wikariusza gen. diecezji katowickiej o ostatecznym zakazie wydawania tygodnika w ramach ogólnej akcji likwidacyjnej czasopism we wszystkich diecezjach Trzeciej Rzeszy³⁰.

3. „GŁOS MISJI WEWNĘTRZNEJ”

Trzecim z kolei czasopismem wydawanym przez Kurie Diecezjalną był miesięcznik pt. „Głos Misji Wewnętrznej”. Powstał dzięki inicjatywie biskupa Stanisława Adamskiego jako organ pobożnego zrzeszenia pod tą samą nazwą. Dzieło „Misji Wewnętrznej Diecezji Katowickiej”, erygowane dekretem ordynariusza katowickiego z dnia 16 IV 1932 r., jest w całości oryginalną koncepcją duszpasterską biskupa Adamskiego. W rozporządzeniu z dnia 18 kwietnia 1932 r. biskup Adamski określił ramy organizacyjne nowego zrzeszenia diecezjalnego i nadał mu statut³¹. Drugi paragraf statutu wyjaśnia pojęcie „Misji Wewnętrznej” słowami: „Misja We-

²⁷ Tamże.

²⁸ ADK, Varia „G. N.” t. I. Pismo bpa S. Adamskiego z 16 XII 1939, skierowane do ks. A. Dyllusa.

²⁹ ADK, Varia „G. N.” t. I, VA II 2340.

³⁰ ADK, Varia „G. N.” t. I, VA II 2350 i VA II 2340.

³¹ ADK, Varia, Misja Wewnętrzna, VJ 207.

wewnętrzna Diecezji Katowickiej jest zrzeszeniem trzech zakonów, arcybractw, sodalicyj i kongregacji mariańskich, bractw i pobożnych zrzeszeń, mających swoją siedzibę w diecezji katowickiej, erygowanych i aprobowanych przez prawowitą władzę kościelną w myśl can. 684 do 725 i przez biskupa diecezji katowickiej do udziału w Misji Wewnętrznej dopuszczonych wraz z ich moderatorem i członkami". W tymże rozporządzeniu punkt 3 stanowi metrykę założenia „Głosu Misji Wewnętrznej”. Brzmi: „Kierownictwo Misji Wewnętrznej będzie wydawało: a. osobne pismo miesięczne „Głos Misji Wewnętrznej”, b. „Die Innere Mission” jako bezpłatny dodatek do „Sonntagsbote”. Redakcję „Głosu Misji Wewnętrznej” obejmie ks. Józef Czernecki, redakcję „Die Innere Mission”, dodatek do „Sonntagsbote”, obejmie ks. Ryszard Cichy”.

Obowiązki redaktorów „Głosu Misji Wewnętrznej” pełnili kolejno: 1. Ks. Józef Czernecki od pierwszego numeru, wydanego w maju 1932 r. do drugiego numeru wydanego w lutym 1934 r. 2. Ks. dr Bolesław Kominek redagował dwa numery mianowicie numer marcowy i kwietniowy 1934 r. 3. Ks. Hilary Gwóźdź przejął redakcję w maju 1934 r. i redagował miesięcznik do kwietnia 1937 r. włącznie. 4. Ks. Ludwik Kosyrczyk otrzymał dekret nominacyjny na redaktora 19 III 1937 r. i przejął redakcję z dniem 1 maja 1937 r. 5. Ks. Wilhelm Salbert, następca ks. Ludwika Kosyrczyka, objął obowiązki redaktora w sierpniu 1939 r. i kierował redakcją aż do likwidacji miesięcznika przez władze okupacyjne.

W aktach kurialnych dotyczących omawianego miesięcznika zachowało się pismo biskupa Adamskiego z dnia 18 VIII 1933 r., skierowane do ówczesnego redaktora, ks. Józefa Czerneckiego³². Dokument ten świadczy o wielkiej troskliwości biskupa w odniesieniu do miesięcznika. Wysuwa on sugestie dla redaktora, programuje treść miesięcznika i częściowo ocenia wysiłki redaktora w pierwszym roku jego urzędowania. Biskup stwierdza, że „Głos Misji Wewnętrznej” dobrze ujmuje ascetyczną stronę Misji Wewnętrznej i dobrze prowadzi indywidualnych jej członków. Równocześnie zauważa braki w sposobie redagowania, mianowicie brak żywej łączności z organizacją „Misji Wewnętrznej”, objaśnienia i rozwiązania organizacyjnej strony działalności „Misji Wewnętrznej” oraz brak zaokrąglenia treści przez działy sprawozdawcze i literackie. Następuje propozycja stałego ukształtowania treści każdego numeru. W schematycznym szkicu założyciel miesięcznika przedstawia program redakcyjny, podając go do dyskusji. Proponuje następujący schemat: 1. Modlitewna intencja, 2. artykuł zasadniczy w formie hasła dnia, 3. artykuł z życia wewnętrznego, 4. uwagi o Misji Wewnętrznej, 5. felieton zachęcający do czynnego

³² ADK, Varia, Misja Wewnętrzna, VJ t. I.

apostolstwa, 6. dział sprawozdawczy, 7. działy specjalne, jak rekolekcje, Apostolstwo Chorych, 8. różności, 9. dział literatury ascetycznej itd.

Z powyższego wynika, jaką rolę „Głos Misji Wewnętrznej” miał spełnić w duszpasterstwie zgodnie z założeniami jego inicjatora. Miesięcznik wychodził w objętości 32 stron w barwnej okładce z kartonu, którą w okresie ośmiu lat zmieniono dwukrotnie mianowicie w 1933 i 1936 r. Format 15 × 30 cm. Druk: Księgarnia i Drukarnia Katolicka S. A., Katowice. Wysokość nakładu dziś trudno określić ze względu na brak dokumentacji. Z druku wyszło 8 roczników „Głosu Misji Wewnętrznej”. W kurialnych zbiorach czasopism brak ich kompletu. To także skutek nieszczęsnych lat okupacji, jak zresztą we wszystkich instytucjach całego kraju. Po wojnie nie wznowiono „Głosu Misji Wewnętrznej”.

4. „DZWONEK MARYI” — „NASZA DROGA”

Zestawienie dwóch tytułów czwartego czasopisma diecezjalnego jest uzasadnione zmianą tytułu „Dzwonek Maryi” na „Nasza Droga” w styczniu 1946 r. Rodowód „Dzwonka Maryi” jest odmienny. Czasopismo to założyli Ojcowie Misjonarze Słowa Bożego w 1921 r. jako „Miesięcznik ilustrowany dla Kongregacji Mariańskich”. Wydawano go od samego początku w Bytomiu. Po podziale Śląska, spowodowanego plebiscytem, wydawnictwo przeniesiono do Rybnika. Pierwszym redaktorem „Dzwonka Maryi” był ks. Roch Szajca³³. Ks. biskup Stanisław Adamski zawarł z prowincjałem Ojców Misjonarzy Słowa Bożego, o. Puchałą, umowę, mocą której Ojcowie Misjonarze Słowa Bożego odstępują na własność wydawnictwo „Dzwonek Maryi” diecezji katowickiej za cenę 3 600 zł. Zgodnie z umową, zawartą dnia 16 stycznia 1934 r., Ojcowie Misjonarze wydadzą jeszcze trzy numery „Dzwonka Maryi” tzn. w styczniu, lutym i marcu 1934 r., natomiast numer na kwiecień wyda już Diecezja Katowicka³⁴. Dlatego pierwszy numer „Dzwonka Maryi” wydany przez Kurie Diecezjalną ukazał się jako zeszyt czwarty, gdyż nie zmieniono kolejności roczników i numerów poprzedniej redakcji. Tytuł pozostał także ten sam. Natomiast w podtytule opuszczono słowo „Ilustrowany”.

Redaktorami „Dzwonka Maryi” byli kolejno: 1. Ks. Hilary Gwóźdź — od chwili przejścia wydawnictwa aż do 1937 r. 2. Ks. Ludwik Kosyrczyk — od maja 1937 do lipca 1939 r. 3. Ks. Wilhelm Salbert — od sierpnia 1939 do likwidacji miesięcznika przez

³³ Zob. art. ks. A. Koszorzca w „Gościu Niedzielnym” nr 37/1959 s. 293.

³⁴ ADK, Varia „Dzwonek Maryi” t. I, 1934 — VA II 937.

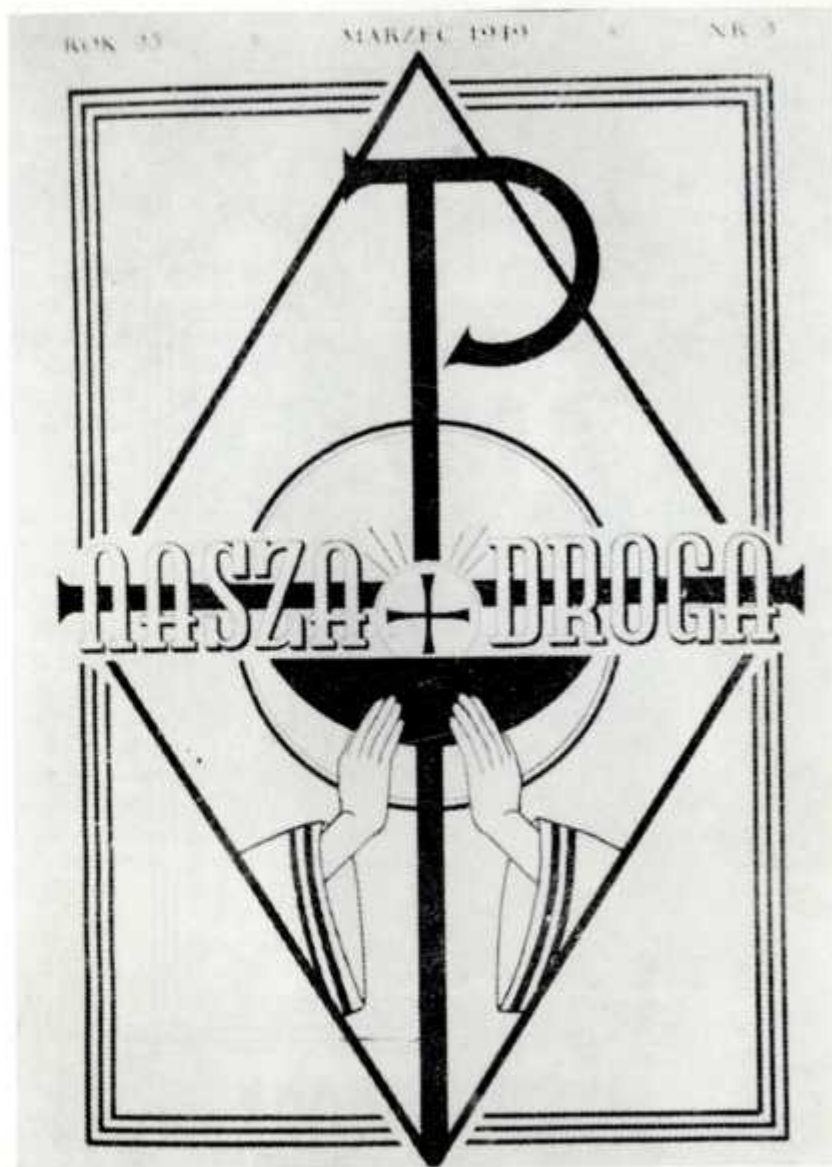
władze okupacyjne. 4. Ks. dr Bolesław Kominek — po przerwie spowodowanej II wojną światową od marca 1945 do sierpnia tegoż roku. 5. Ks. Józef Gawor — od września do grudnia 1945. W styczniu nastąpiła zmiana tytułu miesięcznika. Redaktorem „Naszej Drogi” został ostatni redaktor „Dzwonka Maryi”, choć nie był wymieniony w stopce redakcyjnej ani „Dzwonka Maryi”, ani „Naszej Drogi”.

„Dzwonek Maryi” rozwijał tematykę maryjną określoną statutami sodalicyj. W pierwszym numerze „Dzwonka Maryi”, wydanym w Katowicach, biskup Stanisław Adamski zapowiada powstanie Diecezjalnego Sekretariatu Sodalicyjnego, który zaopiekuje się ruchem sodalicyjnym w obrębie Misji Wewnętrznej. Nazywa miesięcznik łańcuchem łączącym sodaliski w jedną duchową rodzinę, instrumentem i podręcznikiem życia sodalicyjnego, zwierciadłem prac, radości i trosk mariańskich, i zarazem głosem i narzędziem biskupa ku doskonaleniu pracy sodalicyjnej. Wprowadzenie nowego miesięcznika natrafiało na trudności. Świadczy o tym wykres umieszczony na czwartej stronie okładki w zeszytce 5/34. Wymowne jest zestawienie liczby członkiń sodalicyj i kongregacji mariańskich z wysokością nakładu. Cała diecezja liczyła wówczas 35 tysięcy członkiń, natomiast nakład „Dzwonka Maryi” wynosił 3000 egzemplarzy. Wspomniany już okres bezrobocia nie ułatwiał pracy wydawnictwu.

Spis treści umieszczany na drugiej wewnętrznej stronie okładki każdego numeru daje wgląd do układu poruszanej problematyki i tym samym pracy redakcyjnej. Zeszyty z 1934 r. mają dla przykładu, oprócz pierwszego z nich 5—6 działów, zeszyty z 1935 r. oprócz pierwszego z nich zawierają konsekwentnie 4 działy. Pierwszy dział ma charakter ogólny; są tam poruszane momenty liturgiczne, artykuły informacyjne, na pierwszym jednak miejscu uderza sympatycznie akcent maryjny w przeróżnych formach. Następują działy: z życia sodalicyjnego — życie wewnętrzne — z pracy naszych kongregacji — z życia dla życia. Zajmującą lekturą są sprawozdania z pracy sodalicyjnej w poszczególnych parafiach.

W okresie międzywojennym ukazało się sześć roczników „Dzwonka Maryi” formatu 17 × 23 cm, drukowanych w Księgarni i Drukarni Katolickiej w Katowicach w objętości 16 stron. Każdy zeszyt jest ilustrowany. Szczególną wartość archiwalną przedstawiają fotografie z poszczególnych parafii, zjazdów i imprez sodalicyjnych, chociaż 17 przedwojennych roczników „Gościa Niedzielnego” przewyższa daleko archiwalny dorobek „Dzwonka Maryi”.

Po zakończeniu II wojny światowej wznowiono wydawnictwo. Pierwszy numer powojenny wyszedł z drukarni w marcu 1945 r. Pierwszy powojenny rocznik liczył tym samym 10 zeszytów.

7. Strona tytułowa mies. Sodalicyj Mariańskiej „Nasza Droga” nr 3 — marzec 1949 r.

8. Strona tytułowa „Naszej Drogi” nr 12 (1949)

„Nasza Droga”

W styczniu 1946 r. „Dzwonek Maryi” wychodzi z drukarni pod nowym tytułem „Nasza Droga” i w nowej szacie graficznej. Podtytuł brzmi: „Organ diecezjalny Sodalicyj Maryjańskich Diecezji Katowickiej”. Podtytuł ten umieszczano na tytułowej stronie do końca 1948 roku. Od stycznia 1949 do października 1952 opuszczano go zupełnie. Nie zmieniono bieżącej liczby roczników „Dzwonka Maryi”, zaczynających się od 1921 r. i wyszłych spod pióra ks. Rocha Szajcy. Format 21 × 29 cm, objętość 16 stron; świąteczne numery miały podwójną objętość czyli 32 względnie 24 strony. Strona tytułowa każdego numeru była opracowana tematycznie przez grafikę. Miesięcznik był ilustrowany. Nakład podany w stopce redakcyjnej w numerze 5/52 wynosił 12 500 egzemplarzy, w numerze 6/52 — 15 800 egzemplarzy.

W artykule wstępnym pod tytułem „Dzwonek i Droga” (por. nr 1/46) podano w głównych zarysach założenia redakcyjne miesięcznika: „Będziemy w ramach naszego czasopisma omawiali wszystkie sprawy związane z naszym powołaniem, zadaniem i życiem... w miarę sił rozszerzać będziemy treść miesięcznika odpowiednio do potrzeb chwili i wymogów, jakie nam stawiać będzie Kościół św., własne serce i własny naród.”

Krytyczne chwile dla „Naszej Drogi” zaczęły się latem 1952 r. Dowodem tego jest łączny numer 7, 8 i 9/52, który wyszedł w objętości 16 stron, zamiast 48 stron. W stopce redakcyjnej podano nakład 6 018 egzemplarzy, co oznaczało gwałtowny spadek abonamentu. W numerze 10/52 nakład wynosi 6 496 egzemplarzy. Był to ostatni numer „Naszej Drogi”; wydano jej niespełna 7 roczników. Kuria Diecezjalna w sumie wydała 14 roczników miesięcznika przeznaczanego dla młodzieży żeńskiej zrzeszonej w sodalicjach mariańskich.

5. „ŚLĄSKIE STUDIA HISTORYCZNO-TEOLOGICZNE”

Studia powstały z inicjatywy księży profesorów Śląskiego Seminarium Duchownego w Krakowie. Uchwała założenia periodyku o charakterze naukowym zapadła na konferencji księży profesorów odbytej jesienią 1967 r. w Kokoszycach. Uchwałę przekazano Kurii Diecezjalnej w Katowicach, która wyraziła zgodę na wydawanie periodyku. Do komitetu redakcyjnego powołano zespół trzech profesorów: ks. Gustaw Klapuch, ks. Alfons Skowronek, ks. Remigiusz Sobański. W Komitecie redakcyjnym trzeciego tomu wymieniono dwie osoby: ks. R. Sobański i ks. Stanisław Bista. W tomie czwartym i w dalszych komitet redakcyjny liczy znowu trzy osoby: ks. R. Sobański, ks. S. Bista i ks. A. Skowronek.

Pierwszy tom ukazał się w 1968 roku w objętości 184 stron (nadto zawierał 3 strony ilustracji z dziedziny sztuki sakralnej), w formacie 17 × 23 cm. Dotąd ukazało się siedem tomów. Periodyk jest pomyślany jako rocznik. Poszczególne tomy zawierają następujące działy: 1. Artykuły, 2. Miscellanea, 3. Uwagi praktyczne, 4. Notatki wydawnicze, 5. Recenzje, 6. Informacje. W tomie piątym dodano dział: „Materiały źródłowe”, podobnie jak w tomie szóstym. Objętość poszczególnych tomów wzrasta. Spis treści w dotąd wydanych tomach wskazuje na bardzo rozległą tematykę poruszanych zagadnień, zdradzając tym samym ambitne zamierzenia Komitetu redakcyjnego.

KS. JERZY PAWLIK

MIEJSCA PĄTNICZE I RUCH PIELGRZYMKOWY W DIECEZJI KATOWICKIEJ

W liście do rządców sanktuariów Maryjnych papież Paweł VI zwraca uwagę na ich szczególną rolę w życiu religijnym.¹ Dzieje się to dzięki temu, że właśnie w tych miejscach dusza człowieka w szczególniejszy sposób doświadcza obecności rzeczy niewidzialnych. Sanktuaria są więc jak gdyby żywymi źródłami pulsującymi życiem religijnym i potęgującymi to życie religijne, i dlatego winny być traktowane dynamicznie, łącznie z zmiernymi do nich rzeszami pątników. Nie należy więc traktować ich statycznie, jako pomniki dziejowe lub zabytki historyczne, chociażby nawet bardzo znaczne z racji ich znaczenia w życiu religijnym.

Zwracając uwagę na przychodzących do sanktuariów wiernych podkreśla papież Paweł VI aktualność i żywy rozwój ruchu pątniczego w czasach dzisiejszych. Obserwacja dzisiejszego życia religijnego, zwłaszcza u nas w Polsce, pozwala stwierdzić bardzo aktualną dzisiaj formę praktyki religijnej, jaką stanowią pielgrzymki. Równocześnie jednak stwierdza się pewne przemiany w formie tego ruchu pątniczego, który nadal pozostaje nie zmieniony w swojej istotnej treści czynnego aktu wyznania wiary, do którego dołączają się jeszcze inne elementy, jak przeżywanie wspólnoty chrześcijańskiej, praktyczne stosowanie ducha ofiary, aktualizowanie przykazania miłości bliźniego, poświęcenie czasu dla wartości duchowych (zwłaszcza przy pielgrzymkach kilkudniowych).

Miejsca pątnicze spełniają swoje zadanie nie tylko dając szczególne warunki dla rozwoju indywidualnej pobożności i pogłębienia osobistego życia religijnego, lecz także umożliwiając ewangeliczne przeżywanie wspólnoty dzieci Bożych i to zarówno podczas drogi pątniczej, jak też i w tłumnym spotkaniu w samym sanktuarium. Wtedy dopiero niektórzy uświadamiają sobie i przeżywają powszechność i wielkość Kościoła.

Aktualność pielgrzymek także w czasach obecnych uzasadniona jest tkwiącą w nich myślą, że życie człowieka w ogóle jest drogą

¹ „Wiadomości Diecezjalne” (Katowice) 1972 nr 6/8 s. 109.